

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Analysis Methodica Ivris Pontificii

Venator, Daniel

[S.l.], 1579

VD16 V 541

De Divortiis. Titulus XIX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63204)

vel ex causa (quorum quædam in c. fin. ext. eo. recēsentur) accusationem opponere impeditus fuerit: vel iuret, se de nouo didicisse. Et quòd non obijciat illam malitiosè, vt colligitur ex Innocē tiana constitutione, c. cū in tua, extr. eod.

DE DIVORTIIS.

Titulus XIX.

Continuatio.

Probato coram iudice competenti legitimo matrimonij impedimento, ferēda est diuortij sententia. Quod quidem diuortium cum matrimonio pugnare, suprā dictum est.

Quid est Diuortium?

Diuortium est, legitima mariti & vxoris separatio, apud competentem iudicem, cum causę cognitione, & sufficiente eius probatione facta, Panormitanus in c. ex conuestione, ex. de resti. spoliatorum.

Vnde dicitur Diuortium?

Diuortium, teste I. C. Caio, dicitur à diuersitate mentium: vel quia in diuersas partes eunt; q̄ distrahūt marrimonium, l. diuortium, ff. de diuort. & repud.

Quotplex Diuortium?

Duplex, thori & fœderis matrimonialis. Quòd ad thorum, diuortium contingit, cū cohabitatio vel conuersatio mutua coniugum ad tempus vel nulla temporis habita ratione interdicitur, c. dixit Dominus. 32. quæst. 1. quòd ad fœdus matrimoniale, dissoluitur matrimonium: se matrimonium, quòd ad eius substantiam, penitus & in

perpetuum rescinditur, c. interfectores, 33. q. 2.

Quæ causa Efficiens?

Iure ciuili volūtas diuertentis, & perpetuā cōstitueret diffensionem volentis, & iure canonico decretum iudicis. Nam quod calore iracundiæ vel fit vel dicitur, nō prius ratum est, quā per seuerātia apparuerit, animi iudiciū fuisse. Ideoque per calorem misso repudio, si breui reuersa vxor fuerit, nec diuertisse eam, videri putat Paulus l. 3. ff. eo. Sed cū iure Pontificio diuortiu absq̄ sufficienti causarū cognitiōe nō permittatur, decreto iudicis ad declarandam illam coniugum diffensionem, & diuortij publicationem opus est: licet etiam ob impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis coniugibus etiam cohabitare volentibus, diuortium fiat.

Quod Obiectum?

Matrimonium, quod ob impedimentum consanguinitatis, vel affinitatis, vel alium defectū rescindi petitur.

Quæ Forma?

Vt iudex cum causæ legitimæ cognitione, & sufficienti eius probatione, ab ipsis propinquis vel extraneis facta, matrimonium illegitimè contractum, iuxta formam in c. ab isto die, 35. q. 6. rescindat.

Quæ sunt iusta Diuortij causæ?

Iure antiquo variæ erant matrimonij rescindēdi causæ, ita, vt etiā, ob malos mores, vxor repudiari potuerit. Putā, si singulis diebus se inebriaret, singulis noctib⁹ in lecto mingere soleret, vel alia turpiora patraret, l. fin. C. de diuor. & repud. sed iudicio de moribus sublato, certæ sunt à Iustis.

Atiniano diuortij causæ inducæ, l. consensu, C. eod. Quæ quia leues, non facillè debeant rescissioni legitimè contracti matrimonij causam præbere. Iure Pontificio quinque tantùm approbatur diuortij causæ.

Qua est prima Diuortij causa?

Infidelitas. Cùm enim alter infideliũ coniugũ ad fidem Catholicam cõuertatur, altero vel nullo modo, vel nõ sine blasphemia diuini nominis velut eum pertrahat ad mortale peccatũ, ei cohabitare volente, qui relinquitur ad secunda, si voluerit, vota trãfinit. Et in hoc casu intelligim⁹ quod ait Apost. ad Cor. 7. Si infidelis discedit, discedat: non. n. seruituti subiectus est frater vel soror eiusdem; & Canone in quo dicitur, contumelia creatoris solui ius matrimonij circa eum, qui relinquitur, c. quãto, ext. eo. Si verò alter coniugũ fidelium vel labatur in hæresim, vel transeat ad gẽtilitatis errorem, nõ potest is, qui relinquitur, viuente infideli, cõtrahere. Licet hoc casu maior appareat contumelia Creatoris. Nam etsi matrimonium verum inter infideles existat: Non tamen est ratum. Coniugium enim triplex esse asseritur in c. si quis Iudaicæ, 28. quæst. 1. Aliud enim est legitimum, & non ratum: aliud ratum & non legitimum: aliud legitimum & ratum. Legitimum coniugium est, quod legali institutione vel prouinciæ moribus contrahitur; hoc inter fideles ratum non est. Quia non est firmum & inuolabile coniugium eorum; dato enim libello repudij, licet eis recedere ab inuicem & ad alias nuptias conuolare. Inter fideles verò ratum coniugium est, quia coniugia semel
ini-

initiata & impleta inter eos ulterius solui
 non possunt. horum quædam sunt legitima: ve-
 luti cum vxor à parentibus traditur, à spõso do-
 tatur, & à sacerdote benedicatur. hæc coniugia le-
 gitima & rata appellantur. Morum verò coniu-
 gia, quæ contemptis omnibus illis solennitati-
 bus, solo affectu aliquam sibi in coniugem copu-
 lant. Huiuscemodi coniugium non legitimum,
 sed ratum tantummodò esse creditur, d. c. si quis
 28. q. 1. Cum igitur inter fideles legitimum & ratum
 semel extiterit matrimonium, per superuenien-
 tem infidelitatem, vel apostasiam alterius coniu-
 gum, dissolui non debet. Ratio habetur in d. c.
 quanto, extr. eod. Quia sacramentum fidei, quod
 semel est admissum, nunquam amittitur, sed ra-
 tum efficit coniugij sacramentum, vt ipsum in
 coniugibus, illo durante, perduret. Nec obstat
 quòd fidelis relictus, non debeat iure suo si-
 ne culpa priuari. Hoc enim ob id introdu-
 ctum est, vt omnis fraudis committendæ occa-
 sio præcidatur, simulantibus forsitan ipsis con-
 iugibus, si sibi inuicem displicerent, hæresim, cu-
 ius prætextu facillè diuortium peterent, & hæc
 Innocentiana constitutione, d. c. quanto tra-
 duntur; cum qua conuenit Gratiani distinctio,
 in c. si infidelis, 28. q. 2. Aliud, inquit, est dimitte-
 re volentem cohabitare, aliud discedentem non
 sequi. Volentem quidem cohabitare, licet quidè
 dimittere, sed non ea viuente, aliam superindu-
 cere, discedentem verò sequi non oportet, & ea
 viuente aliam ducere licet. Verùm hoc non, nisi
 de his intelligendum est, qui in infidelitate copu-
 lati sunt. Cæterùm, si ad fidem vterq; fidelis ma-
 tri-

trimonio iunctus est, & tractu temporis alter eorum à fide discesserit, & odio fidei Christianæ cōiugem dereliquerit: derelictus discedentem non comitabitur: non tamen, illa viuente, alteram ducere poterit. Quia ratum coniugium fuerat inter eos, quod nullo modo fidei defectu superueniente solui poterit, d. c. si infidelis, 28. quæst. 2. & per tot. 28. quæst. 1.

Quæst secunda causa Diuortij?

Adulterium seu fornicatio: ob quam cōiuges ita separatur, vt ne maritus quidem adulteram vxorem etiam emendatam, recipere compellatur: etiam si ei occasione committendi adulterij dedisset, c. ex literis, extr. eod. Non enim paupertatis, vel alterius incommodi prætextu, turpiter se gerere debuit, c. ita ne, 32. q. 5. An autem ob sterilitatem vxoris liceat marito, viuente vxore, filios quærere ex ancilla? Hæc quæstio habetur in decretis, 32. q. 3. & dicitur quod nullo modo. Ratio. Satius enim est absque liberis defungi, quàm ex illicito concubitu stirpem quærere, c. sicut satius est, 32. quæst. 4. Nec obstat exemplū Abrahæ: qui propter sterilitatem vxoris suæ Saræ, sobolis procreandæ gratia se Agar Aegyptiæ innoxit. Et Iacob: qui cūm ex Rachaele filios habere non posset, ex ancilla sibi suscitauit, Genes. 16. & Genes. 30. cap. Nam ante legem Moyfi adulterium non fuit expressè & in specie interdictum: sicuti nulla alia rei damnatio fuit. Cūm pena criminis ex tempore legis, quæ crimen vertit, processerit. Deinde non vagæ libidinis explendæ, sed quærendæ posteritatis & sobolis
pro-

propagandę studio, ancillarum contubernio cōiugalem posthabuerint thorum, c. dixit, 32. q. 4. Sicuti etiam alij patriarchę non explendę libidinis desiderio, sed numerosę prolis causa cōiunctione pluriū vxorū vsi sunt, c. obijciuntur, 32. q. 4. Cū igitur ratione sobolis procreandę nō sint cōmittenda adulteria, c. sic non sunt, 32. q. 4. Imō potius oportet maritum, cū caput vxoris sit, & virtute vincere & exemplo regere vxorem c. non mechaberis, & c. indignantur, 32. q. 6. decorum est, & iustum, vt qualē vxorem desiderat, talem eidem se prębeat, & ab omni coniunctiōe illicita abstineat, c. si ducturi, 32. q. 6. Intantum, vt si secus fecerit, vxorem fornicationis causa nullo modo dimittere possit, & grauius in eo adulterij crimen, quā in vxore coerceatur, c. nihil iniquius, & c. indignantur, 32. quęst. 6.

Sunt autē quinque casus, quibus, propter adulterium, diuortium fieri non potest: 1. Si vterq; cōiugum de adulterio conuincatur, cū enim delicta mutua compensatione tollantur, criminis fit compensatio, c. significari, & c. seq. ext. eo. Iniquum enim est, vt quis de alio iudicare velit, & de se iudicari nolit, c. iniquum est, 32. q. 6. Iudici tamen per hanc compensationem puniendi potestas, vel vindicta publica non adimitur. 2. Si maritus ipsemet vxorem suā prostituat. obstat enim illi exceptio vel replicatio lenocinij, c. discretionem, ext. de eo, qui cog. consang. 3. Si vxor dolo caret, nec habet fornicationis vel adulterij committendi animum. Vt si vxor nupserit alteri, credens priorem maritum esse mortuum: nam priore reuerso, cogitur deserere secundum, & re-

& redire ad priorem, c. cum per bellicam, 34. q. 1.
 & 2. Nisi post ipsius reditum sciens apud secundum remanserit, c. Dominus, ex. de secundis nup.
 Vel per errorem cognita fuerit ab alio, quem putabat proprium esse maritum, c. in lectum, 34. q. 2.
 4. Si per vim fuerit compressa, c. proposito, 22. q. 5.
 5. Si recōciliauit eam sibi maritus post adulterium commissum, vel eam adulterantem, scienter retinet, c. 1. 2. & 3. 32. q. 1. Notandum tamen hoc loco est, quod Canones ob adulterium, vel fornicationem, vinculum matrimonij non dissolui, & consuetudinem tantum mensæ & thori, separari asserant, c. interueniente, & c. Apostolus, 32. q. 7. Ob id neutri coniugum ad alias nuptias transeundi facultatem concedunt, c. omnes, c. quemadmodum, 32. q. 7. & c. fin. extr. eod.

Qua est tertia causa Diuortij?

Impotentia coeundi: quæ in viro dicitur nimia frigiditas: in foemina autem arctatio: si quis igitur ignarus virginem in uxorem duxerit, quæ adeo arcta sit, ut mulier fieri non possit: vel simile vitium à natura contraxerit, ut ope medicorum non possit adiuuari. Aut mulier viro nupserit, qui sit adeo frigida naturæ, ut eidem carnaliter commisceri non possit: poterunt inuicem separari, & qui matrimonio aptus erit, ad secundas nuptias liberè transitum facere, sup. tot. tit. de frig. & malef. & per tot. 33. quæst. 1. de qua materia supra latius dixi.

Qua est quarta causa Diuortij?

Machinatio mortis. Cum enim maritus scilicet vitia vel veneno vel fustibus & gladio vitæ uxoris infidiatur, poterit uxor thori separationem petere, c. 1. & c. 2. extr. eod. Cum etiã iniuste

à viro verberata possit aufugere, Dd. in c. extr. de restit. spo. Et si ob iustam causam non tamen diuortio legitimè facto discesserit, repetenti viro, cuius scuitiam vereatur, non restituitur: nisi præstita cautione, quòd restitutæ nullam violentiam inferet. Quòd si tanta sit viri scuitia, vt vxori timenti de sufficiente securitate prouideri nequeat, vsque ad causæ decissionem alicui probæ & honestæ mulieri custodienda committitur, c. benedicto, 33. q. 1. & Abb. in c. literas, & c. ex transmissa, extr. de restitut. spoliatorum, c. seculares, 33. q. 2.

Quæ quinta causa Diuortij?

Tradunt Cånones aliam rescindendi matrimonij causam: scilicet ingressum monasterij, vtriusque coniugum libera voluntate & consensu factum, toto tit. supra de conuers. coniugato. Si igitur maritus, consentiente vxore, & continentiam perpetuam promittente, vel vterque coniugum religionem ingrediantur, matrimonij legitimè contracti separatio fieri dicitur, c. dudum, extr. de conuers. coniugatorum.

Quis Finis & Effectus?

Si matrimonij vinculum ex causa fuerit dissolutum, desinunt esse coniuges, & dos ipsi mulieri, vel ijs, quibus debetur, vnà cum parte bonorum, illis durante matrimonio communiter obuentorum restituitur, c. significauit, & c. mulieres, extr. de donat. inter virum & vxor. nisi vxor causam diuortij dedisset, quo casu perdit dotem, & maritus eam lucratur, c. plerunque, extr. de donat. inter vir. & vxo. Nisi esset profectitia dos,

dos, quæ soluto per diuortium vel mortem alterius coniugum reuertitur ad patrem, l. cōsensu, §. si verò causam, C. eod. Quæ distinctio dotis in persona vxoris, habet etiã locū in donatione, propter nuptias, in persona mariti, Hostiens. eo. tit. 2. Quòd liberè ad secunda vota transire, vel religionem, altera parte inuita, intrare possint, c. Agathosa, 27. q. 1. Secus est, si quò ad thorum tantum diuortium sit celebratum, eo enim casu cū coniuges maneant, neutri altero coniuge viuente contrahere permittitur, c. quantò, extr. eod.

AXIOMATA ET SENTENTIAE.

Punitur affectus, licet non sequatur effectus, c. 1. ex. de presump.

Animus & propositum distinguunt maleficia.

Non debet quis delictum committere, propter bonū spirituale, quod inde sequitur. Nec enim bonum aliquod secutum procedens, delictum, vel pœnam eius abolet, c. quod ait, dist. 14. c. si dicat, 33. q. 5.

Cum ea, quam quis, vxore viuente, cognouit, nō sub specie matrimonij, defuncta vxore, potest quis cōtrahere, sineuter ipsorum machinatus est in necem prædefunctæ vxoris, c. laudabilem, ex de conuers. infideli.

Agenti petitorio ad coniugem obstat consanguinitatis exceptio: secus si possessorio. quia antequam de exceptione cognoscatur plenaria restitutio est facienda: nisi conuentus excipiens iuret de malitia, & probationes habeat in promptu. quo casu fiet restitutio quò ad alia, non quò ad copulã, Ab in c. literas, ext. de restit. spoliatorū.

Pariâ delicta mutua compensatione tolluntur, c. nihil, 32. q. 6.

Ob sterilitatem vxoris nō licet progeniem ex ancilla
querere, c. 1. 32. q. 4.

Sanctius est absq³ liberis defungi, quā ex illicito
coitu, stirpem querere, c. sicut, 32. q. 4.

Naturales filij dicuntur ingenuarum cōcubinarum
filij quos sola natura genuit, non honestas coniugij: hi
verò qui sunt de legitimo coniugio matrē potius, quā
patrem sequuntur, c. liberi, 32. q. 5.

Adulteria non sunt facienda, etiam voluntate gene-
randi filios, c. sic non sunt, 32. q. 4.

Liberorum procreatio in matrimonio laudatur, sed
meretricia voluptas, etiam in vxore damnatur, c. libero-
rum, 32. q. 4.

Vidua priusquam continentiam profiteantur, si nu-
bere volunt illis nubant, quos propria voluntate velint
habere maritos, c. vidua, 27. q. 1.

Nuptiarum bonum semper quidem bonum est, quod
bonum semper in populo Dei fuit: sed aliquando fuit le-
gis obsequium, nunc est infirmitatis remedium, in qui-
busdam vero humanitatis solatium, c. nuptiarū, 27. q. 1.

Filiorum procreationi operam dare, non canino mo-
re per vsum promiscuum fœminarū, sed honesto ordi-
ne coniugali, est probandus affectus, d. c. nuptiarum, 27.
quest. 1.

Illa mulier ad matrimonium non pertinet, cum qua
commixtio sexus non docetur fuisse, c. non est, 27. q. 2.
& c. cūm societas, eod.

Causa religionis coniugia legitime contracta, solui
non debent, c. sunt qui, 27. q. 2.

Cūm initiatur coniugium, coniugij nomen adscisci-
tur.

tur: non cum puella viri admixtione cognoscitur, c. cū
nitiatur, 27. q. 2.

In omni matrimonio coniunctio intelligitur spiri-
tualis, quam confirmat & perficit coniunctio, & coniu-
ntiorum commixtio corporalis, c. in omni, 27. q. 2. & c.
quapropter, eod.

Raptus & illicitus coitus à corrumpendo dicitur:
Unde qui raptu potitur stupro fruitur, c. raptus, 27. q. 2.

Desponsatam puellam non licet parentibus alij tra-
dere, c. de coniugali, 27. q. 2.

Duobus modis dicitur fides pactiois & consensus, c.
duobus, 27. q. 2.

Coniugium inter infideles non existit. Quia omne
quod nō ex fide est, peccatū est: coniunctio autem infide-
lium non est ex fide, ideo peccatum est, c. quidd autem,
28. q. 1.

Non solum mechatur, qui carnem suam coinqui-
nat, sed etiam qui simulachrum facit, mechatur, c. non
solum, 28. q. 1.

Ab infidelibus coniugibus licet recedere, sed non ex-
pedit, c. sic enim, 28. q. 1.

Qui de sacro fonte suscipitur filius, est eius, à quo su-
scipitur, c. ita diligere, 30. q. 3.

Per adoptionem quasita fraternitas, eousq; impedit
nuptias, donec manet adoptio, c. per adoptionem, 30. q. 3.

Aliud est precipere, aliud permittere. Quod enim per-
mittimus, nolentes precipimus, quia malas hominum
voluntates omnimodo prohibere non possumus, c. hac rā-
tione, 31. q. 1.

Vi vietur periculum fornicationis, matrimonia cō-
ceduntur, c. quomodo, 31. q. 1.

Quorum vnum corpus est, vnus debet etiam esse animus, c. de neptis, 31. q. 2.

Patronus turpitudinis est, qui vxorem suam adulterram dimittere noluerit: potest tamen per acta poenitentia sibi reconciliari, c. sicut, & c. quod autem, 32. q. 1.

Pudor est, fœminas nuptiarum premia non habere. Qui tamen non causa procreandæ sobolis, sed explendæ libidinis sibi inuicem copulantur, non tã coniuges, quàm fornicarij, videntur, c. pudor, 32. q. 2.

Quicquid inter se coniugati immodestum, inuectum sordidumve gerunt, vitium est hominum, non culpa nuptiarum, c. quicquid, 32. q. 2.

Concubina ad tempus adhibita, nec, etiamsi causa filiorum concubant, iustum faciunt concubinatum suum: sic e contrariò illi, qui coniugali affectu sibi copulantur, quod, etiamsi non causa procreandorum filiorum, sed explendæ libidinis, conueniunt, non ideo fornicarij, sed coniuges appellantur, c. concubina, 32. q. 2.

Fornicarij sunt non coniuges, qui sterilitatis venena procurant, c. aliquando, 32. q. 2.

Anima non potest dici viua in eo corpore, quod sensu caret: ergo non est homicida, qui abortum procurat, antequam anima corpori sit infusa, c. quod verò, 32. q. 2.

Corpus non conquinatur, nisi mens consenserit, c. quod autem, 32. q. 5. Vnde dicitur corpus non posse corrumpi, nisi priùs corruptus fuerit animus. mundana namq; à contagione anima, caro non peccat, c. nõ potest, 31. q. 5.

Nec peccatum, nec iustitia, ex opere sine voluntate perficitur, c. sicut, 32. q. 5.

In vtroque sexu adulterium pari ratione punitur, c. quicquid, 32. q. 6.

Imi-

Iniquum est, vt quis de alio iudicare velit, & iudicari de se nolit.

Nulla ratione vinculum coniugij fornicatione dissolui poterit, c. interueniente, 32. q. 7.

Minus est secundum naturam coire, quam contra naturam delinquere, c. offerebat, 32. q. 7.

Vsus naturalis & licitus est, sicut in coniugio, & illicitus, sicut in adulterio. Contra naturam verò semper illicitus est, & proculdubio flagitiosior atq; turpior, c. vsus, 32. q. 7.

Impossibilitas reddendi debiti vinculum soluit conjugale, c. si quis, §. ecce, 33. q. 1.

DE DONATIONIBVS INTER
virum & vxorem: Et dote post diuortium
restituenda.

Titulus XX.

Continuatio.

Adiacent matrimonio donatio propter nuptias, & dos: quia dos sine matrimonio esse non potest, sed matrimonij, morte alterutrius coniugum, vel diuortio contingens rescissio, earum restitutionem vel amissionem prout diuortio culpa datur, inducit. Est igitur diuortij effectus, restitutio vel amissio donationis, propter nuptias, vel dotis.

Qua dicitur donatio inter virum & vxorem: & quotuplex?

Donatio inter virum & vxorem dicitur hic donatio ob causam. Et est triplex: scilicet, dos, & donatio propter nuptias, & sponsalitia largitas.

Quid est Dos?

Dos, secundum Bart. in rub. sol. matr. est quoddam